

A KOHÉZIÓS POLITIKA ÉS A MAGYAR ELNÖKSÉG

A KOHÉZIÓS POLITIKA MINT ELNÖKSÉGI PRIORITÁS

A 2024 második félévében tartott magyar elnökség prioritásai között kezdettől fogva megkülönböztetett jelentőséggel szerepelt a kohéziós politika jövőjéről folyó vita befolyásolásának szándéka. Több ok is hangsúlyossá tette a kérdés prioritásként való kezelését: egyrészt a kohéziós pénzeknek a nemzetgazdaságban játszott szerepe, másrészt pedig az uniós szinten zajló vita a költségvetésről, és ezen belül is a kohéziós politika jövőjéről.

Magyarország hagyományosan jól szerepel az uniós kohéziós pénzek hasznosításának területén, 100%-os felhasználási rátájával általában az első helyen szerepel az Európai Unió tagállamai között. Így volt ez a legutóbbi, 2014–2020 közötti időszakban, de a mostani, 2021–2027 közötti költségvetési időszakban is az élbolyba tartozik, annak ellenére, hogy a Tanács 2022. decemberi döntése három operatív program esetében – KEHOP, IKOP, TOP – a források 55%-os felfüggesztését szabta ki büntetésül. Az aktuális felfüggesztések sem csorbították a kohéziós források jelentőségét, sem pedig Magyarország elkötelezettségét, hogy a kohéziós források egyik legsikeresebb felhasználója legyen. Éppen ezért az elnökségi időszak is kiváló alkalmat szolgáltatott az ország számára az uniós kohéziós politika támogatásának demonstrálására.

Tovább növelte a kohéziós politika jövőjéről folyó vita prioritásként szerepeltetésének jelentőségét az a tény, hogy uniós szinten egyre intenzívebben jelentek meg olyan vélemények, amelyek a szakpolitika gyökeres átalakítását szorgalmazták. Az Európai Unió hagyományosan egyik legfontosabb szakpolitikájának reformja ötletként már korábban is többször felmerült, elsősorban a nettó befizető országok részéről, az utóbbi években azonban az uniós intézmények is mintha felkarolták volna az újító törekvéseket. Az így kibontakozó vita világos frontvonalakat húzott a tagállamok közé: a kohéziós politika nyertesei általában a szakpolitika hagyományos struktúrájának megőrzését, a nettó befizetők pedig annak radikális átalakítását szorgalmazták.

Ennek következtében a 2024 júliusában hivatalba lépő magyar elnökség jó döntést hozott, amikor az uniós elnökségi időszak egyik prioritásaként a kohéziós politika jövőjét meghatározó kérdések tisztázását jelölte meg. Törekvésének valóra váltását nagymértékben segítették az európai belpolitika eseményei is, hiszen az elnökségi időszak kezdete előtt pár hónappal, illetve aztán majd az elnökségi időszak alatt olyan meghatározó jelentőségű dokumentumok jelentek meg, amelyek alapvetően befolyásolták a vita menetét, és az elnökség szakpolitikai programjának sikerét is. Fontos megemlíteni a 2024. első félévi belga elnökségi időszak szerepét is. Az elnökségi triók legjobb hagyományaihoz méltó módon ugyanis a januártól június végéig tartó időszakban Belgium kiválóan készítette elő további vitára azokat a témákat, amelyek aztán majd a magyar elnökség meghatározó napirendi pontjai lettek.

AZ EURÓPAI BELPOLITIKAI KÖRNYEZET

A magyar uniós elnökség kezdetekor fennálló európai belpolitikai környezet szempontjából a nemrég lezajlott európai parlamenti választások és az azt megelőző választási kampány volt meghatározó. Az európai parlamenti választási kampány legfontosabb, minden országban jelen lévő témái a klímapolitikai kérdések, az illegális bevándorlás, a jogállamiság helyzete, az orosz–ukrán háború, illetve ehhez kötődően az Európai Unió esetleges további bővítéséhez való hozzáállás voltak. Ilyen értelemben a kohéziós politika jövője nem szerepelt a nagy, meghatározó jelentőségű témák között.

Mégsem állapíthatjuk meg ugyanakkor, hogy a szakpolitika jövője ne szerepelt volna a vitákban. Mind a jogállamisággal, mind pedig az Európai Unió esetleges jövőbeni bővítésével kapcsolatos viták során rendre előkerült a kohéziós politika esetleges átalakításának elképzelése. A jogállamiság kapcsán felmerült az az elképzelés, miszerint a jövőben, szakítva a kohéziós politika több évtizedes hagyományos működési elveivel, ne az egy főre eső nemzeti össztermék képezze a forrásokból részesülés alapját, hanem egy, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásaihoz való hozzáférést lehetővé tévő politikai kritériumrendszer.

Az Európai Unió jövőbeni bővítésének kérdése – amelynek Ukrajna esetleges európai uniós tagsága volt a legérzékenyebb pontja – pedig általában a csatlakozási folyamat finanszírozásának megvitatásában csúcsonodott ki. Itt lépett volna be egyes elképzelések szerint a kohéziós politika, amely forrásainak elvonásával lehetett volna megteremteni a szükséges pénzügyi fedezetet Ukrajna európai uniós tagságához, illetve a csatlakozási folyamathoz. A kampánytémák megmaradtak

a viták birodalmában; ugyanakkor jól érzékeltették a szereplők számára, hogy milyen irányba mozdul el az európai politikusok gondolkodása a kohéziós politika jövőjével kapcsolatban.

A vita azonban mégsem maradt hatás nélkül. Csehország szervezésében az Európai Unió kelet- és közép-európai tagállamainak kohézióért felelős miniszterei 2024. május 14-én aláírták közös deklarációjukat (*Prague Declaration*), amelyben hitet tettek a kohéziós politika eddig megszokott szerkezete és folyósítási elvei mellett, és ezt tartották fontosnak a jövőre vonatkozóan is megtartani.¹ A három balti – Észtország, Lettország, Litvánia –, a négy visegrádi ország – Csehország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia –, valamint Bulgária, Horvátország, Románia és Szlovénia miniszterei egyetértettek abban, hogy a jövő kohéziós politikájának is a tagállamok egy főre eső nemzeti össztermék adatain kell alapulnia és szolgálni a már csatlakozott tagállamok felzárkózását.

A közép-európai országok kezdeményezését nagyban segítette a Bizottság támogatása. Maga Elisa Ferreira, a kohézióért felelős biztos személyesen is jelen volt a prágai deklaráció aláírásakor, ezzel is kifejezésre juttatva azt, hogy a deklarációban rögzített elvek egybeesnek a Bizottságnak a kohéziós politikával kapcsolatos elképzeléseivel.

A prágai deklarációt előkészítő tárgyalásokkal egy időben, ám azokra jelentős mértékben megtermékenyítőleg hatva jelentette meg 2024 márciusában az Európai Bizottság a 9. *Kohéziós jelentését*.² Maga a jelentés háromévente megjelenő számbavétele az Európai Unió kohéziós politikája uralkodó trendjeinek és eredményeinek, egyfajta összegzése annak, hogy az unió kohéziós politikája teljesíti-e eredeti küldetését.

A jelentés komoly sikerekről számolt be a kohéziós politika területén. Összességében csökkent az Európai Unión belüli területi egyenlőtlenségek mértéke, és hosszabb távon, 2043-ig a számítások szerint minden egyes kohéziós politikai programokon keresztül befektetett euró megtriplázódik. A 2014–2020 közötti időszakban a kohéziós politika 4,4 millió vállalkozást támogatott, amely támogatási programok összességében 370 000 új állás megteremtéséhez járultak hozzá, és 2027-ig a számítások szerint további 1,3 millió állást hoznak létre.³

Ezek az eredmények, még akkor is, ha általános megállapításként megőrizte érvényét az, hogy továbbra is jelentősek maradtak a területi egyenlőtlenségek az Európai Unión belül, az Európai Bizottságot is abba az irányba terelték, hogy a reformot követelőkkel szemben azok oldalára álljon, akik a kohéziós politika hagyományos alapelemeinek megtartását szorgalmazták. Ez magyarázta egyrészt

¹ *Signing of the Joint Declaration on the Future of Cohesion Policy beyond 2027 by Ministers Responsible for Cohesion in Prague 2024.*

² Európai Bizottság 2024a.

³ Európai Bizottság 2024a.

a biztos jelenlétét Prágában, másrészt pedig ez a bizottsági magatartás kedvező előfeltétele volt a magyar elnökség kohéziós politikai céljai teljesülésének.

A 9. Kohéziós jelentés közzétételével és a prágai deklaráció elfogadásával szintén egy időben, azokkal párhuzamosan hozta nyilvánosságra Enrico Letta volt olasz miniszterelnök az Európai Unió belső piacának jövőjével kapcsolatos jelentésének végső változatát. Érzékelve a gazdasági integráció növekvő problémáit, az Európai Tanács még a 2023. június 30-i ülésén vetette fel egy szakértői jelentés elkészítésének szükségességét. A Bizottság és a tagállamok választása végül Enrico Lettára esett, aki szűk egy év múlva, 2024. április 17-én hozta nyilvánosságra jelentését *Sokkal több, mint piac* címmel.⁴

A jelentés – mint a címe is mutatja – az Európai Unió versenyképességét sokkal tágabb értelmezésben tárgyalja, mint a fél évvel később, hasonló megbízás alapján elkészülő úgynevezett Draghi-jelentés.⁵ Míg ez utóbbi alapvetően a versenyképesség szűkebben vett közgazdasági, mikro- és makroökonómiai tényezőire helyezi a hangsúlyt, Letta jelentése az egységes belső piacot megtartó és erősítő szakpolitikákra és lépésekre koncentrálna. Éppen ez a szemléletmód adja számunkra a dokumentum relevanciáját.

Három olyan elem is megjelenik a Letta-jelentésben, amely a kohéziós politika jövőjéről folyó vitában fontos szerepet játszik. Az első fontos újdonság, hogy a szerző a belső piac jövőbeni hatékonysága és szilárdsága szempontjából is fontos felismerésnek tartja, hogy a mozgás szabadsága mellett az Európai Unió szakpolitikáinak a helyben maradás szabadságát is legalább ennyire támogatnia kell.⁶ A másik két pont inkább szemléleti keretként vonul végig a jelentés egészén. Az egyik, amelyik a kohéziós politikának továbbra is stratégiai jelentőséget tulajdonít a belső piac és a versenyképesség megerősítésében, és ezért újra erősítené szerepét és eszköztárát. A másik pedig, amelyik elvi érveléssel jelenti ki, hogy az Európai Unió bővítéséhez, illetve a tagjelölt országok felzárkóztatásához nem lehet a kohéziós politika forrásait felhasználni.

A 2024 első félévében elnökségi feladatokat ellátó Belgium nagy jelentőséget tulajdonított ezen, a kohéziós politika jövője szempontjából fontos dokumentumok megtárgyalásának. A februári, a vallóniai Mons-ban tartott informális miniszteri tanácson a résztvevők megvitathatták Enrico Letta jelenlétében az akkor már megjelentetés előtt álló anyag főbb megállapításait.⁷ A június 18-i formális tanácsülésen

⁴ LETTA 2024.

⁵ Európai Bizottság 2024b.

⁶ LETTA 2024.

⁷ Az Európai Unió Tanácsa 2024a.

pedig tanácsi következtetést fogadtak el a tagállamok a Bizottság 9. *Kohéziós jelentésével* kapcsolatban, illetve tájékoztatót hallgattak meg a prágai deklarációról.⁸

A MAGYAR ELNÖKSÉG KOHÉZIÓS POLITIKAI PROGRAMJA

A 2024. július elsejével hivatalba lépő magyar európai uniós elnökség mind az európai belpolitika, mind pedig a nemzetközi politika szempontjából rendkívül érzékeny időszakban kezdődött meg. Az európai belpolitika éppen az intézményi megújulás időszakát élte. A júniusban megtartott európai parlamenti választások eredményeként összeülő, új összetételű Európai Parlament július elején tartotta alakuló ülését. A választásokat követően az Európai Tanács a június végi ülésén jelölte ismét Ursula von der Leyent az Európai Bizottság elnöki pozíciójára, és ezzel megnyitotta az új Bizottság megalakulásához vezető utat. Ugyancsak ezen az ülésen választották meg a volt portugál miniszterelnököt, António Costát az Európai Tanács decembertől hivatalba lépő új elnökének.

A nemzetközi politikában két esemény határozta meg az európai közhangulatot 2024 nyarán. Mind a két téma megítélésében az éppen elnökséget betölteni készülő Magyarország markáns különvéleménnyel rendelkezett az Európai Unión belül. Az orosz–ukrán háború tekintetében a magyar külpolitika – a többi tagállam véleményétől eltérően – az azonnali fegyverszünet és a békekötés mellett érvelt, míg az amerikai elnökválasztási kampányban – ugyancsak egyedi véleményt megfogalmazva – nyíltan Donald Trump mellett állt ki, szemben a többi tagállammal, amelyek aktívabban vagy kevésbé látványosan, de Kamala Harris elnökségét támogatták.

Ilyen politikai környezetben nem sokan adtak nagy esélyt arra, hogy a magyar elnökség meg tudja valósítani szakpolitikai célkitűzéseit. A kétkedők között voltak olyanok is, akik eleve esélytelennek ítélték meg a szakpolitikai program célkitűzéseit.

A magyar uniós elnökségi program hét szakpolitikai prioritást fogalmazott meg, amelyek mind az Európai Unió erősebbé tételét szolgálják: 1. új európai versenyképességi megállapodás; 2. az európai védelempolitika megerősítése; 3. következetes és érdemeken alapuló bővítéspolitika; 4. az illegális migráció megfékezése; 5. a kohéziós politika jövőjének kialakítása; 6. gazdaságközpontú uniós agrárpolitika; 7. a demográfiai kihívások kezelése.⁹

Amint látható, a kohéziós politika jövőjének alakításában való aktív részvétel az elnökségi időszak egyik kiemelt pontjává vált. Az elnökségi munkaprogram

⁸ Az Európai Unió Tanácsa 2024c.

⁹ Magyar elnökség 2024.

a prioritás leírása során a 9. *Kohéziós jelentés* megállapításaira hivatkozva állapítja meg, hogy mind a versenyképesség, mind pedig a belső piac stabilitása szempontjából kockázatot jelent, hogy az uniós lakosság több mint negyede olyan régióban él, amelynek fejlettsége nem éri el az uniós átlag 75%-át.

Szakpolitikai célként az elnökségi időszakra a dokumentum azt fogalmazta meg, hogy az elnökségi időszakban stratégiai vitát folytassanak a tagállamok és az uniós intézmények a kohéziós politika jövőjéről, illetve szerepéről a foglalkoztatás és a versenyképesség előmozdításában, valamint a demográfiai kérdések kezelésében.¹⁰ További célként fogalmazódott meg, hogy a kohéziós politika jövőjéről szóló stratégiai vitát az Európai Tanács napirendjére is felvegyék, valamint hogy a kohéziós politikának a demográfiai változások hatékony kezelésében játszott szerepéről tanácsi következtetést fogadjanak el a tagállamok a magyar elnökségi időszak alatt.¹¹

A MAGYAR ELNÖKSÉG KOHÉZIÓS POLITIKAI ESEMÉNYEI ÉS DOKUMENTUMAI

Amint azt korábban már láthattuk, a magyar elnökség megítélését és annak programjait nagymértékben meghatározta az a nemzetközi környezet, amely az európai belpolitika egyéb eseményeire is hatott. A magyar miniszterelnök július elejére szervezett látogatásai, amelyek során Kijevet, Moszkvát és Pekinget felkeresve egy úgynevezett békemissziót hajtott végre, azzal nyertek a szervezők szándéka szerint értelmet, hogy az Európai Tanács soron következő ülésére egy jelentés született a béke megvalósíthatóságáról. Miközben a látogatássorozattal egy időben elnökségi feladatokat ellátó ország szándékait nem kérdőjelezték meg, maga a békemisszió – különösen a moszkvai és pekingi látogatás – jelentős nemzetközi reakciókat váltott ki.

A reakciók hatására az Európai Bizottság több más tagállammal együtt július közepén úgy döntött, hogy a továbbiakban bojkottálják a magyar elnökségi rendezvényeket, és csak technikai szinten képviseltetik magukat. Maga a bojkottfelhívás az első hetek lelkesedésétől eltekintve jobbra eredménytelen volt, és öszre már a napirendről is lekerült, de tény, hogy az elnökség első időszakában rányomta bélyegét a rendezvények hangulatára.

A kohéziós politika magas szintű elnökségi rendezvényei a 2024. szeptember 6-án Budapesten megtartott informális tanácsüléssel kezdődtek. Az ülésen, ahogyan az informális üléseken lenni szokott, a tagállamok és az Európai Bizottság mellett

¹⁰ Magyar elnökség 2024.

¹¹ Magyar elnökség 2024.

képviseltette magát a Régiók Bizottsága, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, valamint az Európai Beruházási Bank is. Az informális tanácsulések – noha az utóbbi időben már sokat veszítettek nem hivatalos jellegükből, és külsőségeikben is egyre inkább a formális, azaz hivatalos tanácsulésekre hasonlítanak – annak a lehetőségét kínálják, hogy egy teljes körű vita során a tagállamok és az uniós intézmények egy, az elnöki tisztséget betöltő tagállam által fontosnak tartott témakört minél alaposabban körüljárjanak.

A magyar elnökség szakpolitikai programjának egyik prioritását, a kohéziós politika demográfiai kihívások kezelésében betöltött szerepét jelölte meg az informális tanácsulás plenáris vitájának tárgyaként. Az elnökség kettős célt követett a téma napirendre tűzésével. Egyrészt, az elnökségi időszak általános prioritásai között is szereplő demográfiai kihívások előtérbe helyezésével nem csupán a kedvezőtlen európai folyamatokra kívánta Magyarország a többi tagállam figyelmét felhívni, hanem az ezek megválaszolásában adott kohéziós politikai hozzájárulás megfogalmazásával és hangsúlyossá tételével újabb érvet kívánt szolgáltatni a kohéziós politika 2027 utáni változatlan formában történő fennmaradásához. Másrészt pedig a vitával a Bizottság jogszabály-előkészítő tevékenységét is befolyásolni kívánta az elnökség annak érdekében, hogy a jövőben a kohéziós forrásokból minél tágabb társadalompolitikai célok megvalósítására is lehessen támogatást nyújtani.

A vita az európai uniós költségvetési viták megszokott koreográfiája szerint folyt le. A nettó befizető országok – elsősorban Ausztria, Belgium, Németország és Svédország – óvatosságra intettek a kohéziós támogatások elszámoltathatóságának rugalmasabbá tétele vonatkozásában. A tagállamok egy része arra hívta fel a figyelmet, hogy az egyes kiadási területekkel kapcsolatos elszámolások hagyományosan tagállami kompetenciába tartoznak. Svédország pedig kifejezetten nem a kohéziós politika, hanem a következő, a 2027 utáni többéves pénzügyi keretterv előkészítésének keretében történő tárgyalások részének tekintené a kohéziós politika támogatásainak területén bevezetett változtatások lehetőségét. Fontos tény ugyanakkor, hogy a javaslatot vitató tagállamok is egyetértettek azzal, hogy a Tanács tanácsi következtetést fogadjon el a témáról.

A vita során a tagállamok és az uniós intézmények döntő többsége támogatásáról biztosította az elnökségi törekvéseket. Egyetértettek azzal, hogy az Európai Unió kohéziós politikája olyan értéket hozott létre az elmúlt évtizedekben, amelyet meg kell őrizni a 2027 utáni időszakban is. Összhang volt a tagállamok között abban is, hogy Európa demográfiai kihívásait a kohéziós politika egyedül nem tudja megoldani, ám más szakpolitikákkal együtt olyan jelentős hozzájárulást jelenthet, amely a megoldáshoz is elvezethet.

A magyar európai uniós elnökség szakpolitikai részének legfontosabb eseménye a 2024. november 28-án Brüsszelben megrendezett formális tanácsülés volt. Hivatalosan ez is – mint általában a kohéziós politikáért felelős miniszterek találkozója – az Általános Ügyek Tanácsának speciális formációjaként szerepelt az elnökségi napirenden, és egyfajta szakpolitikai csúcspontként lehet definiálni.

A tanácsülést megelőzően a november 19-i Általános Ügyek Tanácsa találkozásának keretében a miniszterek informális eszmecsereét folytattak arról, hogy a kohéziós politika mennyiben segítheti az Európai Unió versenyképességének növelését. A vita során a tagállamok többsége hangsúlyozta a konvergencia és az egyenlő versenyfeltételek fontosságát, valamint a kohéziós politika szerepét az uniós régiók gazdasági fejlődésében és integrációjában. Egyetértés volt abban is, hogy a versenyképesség a konvergencia erősítése nélkül nem tud erősödni, és ebben a folyamatban a kohéziós politika jelentős szerepet játszik.

A november 28-i ülés napirendjének előkészítése a szeptember 6-i informális tanácsülésen tartott vita szellemében folytatódott. Szakértői szinten három alkalommal vitatta meg a tagállamok képviselőit magában foglaló kohéziós munkacsoport a tanácsi következtetések tervezett szövegét a kohéziós politika szerepéről a demográfiai változások kezelésében. Ezt követően az állandó képviselők bizottsága, a Coreper november 20-ai ülése jóváhagyta a tanácsi következtetés szövegét, így minden készen állt ahhoz, hogy a magyar elnökség egyik fontos szakpolitikai célkitűzése megvalósuljon, és a Tanács november 28-i ülése elfogadja formálisan is a tanácsi következtetést.

A Tanács ülésén a kohéziós politika demográfiai kihívások kezelésében betöltött szerepével kapcsolatos tanácsi következtetések elfogadása mellett a napirenden szerepelt a kohéziós politika legfőbb eszközeinek megerősítéséről szóló irányadó vita is. A vita megrendezése is része volt a 2027 utáni uniós költségvetési időszakot előkészítő eszmecsereknél, amelyekben a tagállamok és a Bizottság egyrészt újfent hitet tettek a kohéziós politika alapját jelentő elvek érvényesítése mellett, másrészt pedig megvizsgálták annak lehetőségét, hogy hogyan lehet a kohéziós politika támogatásainál a szubszidiaritás és az osztott irányítás szempontjait hatékonyabban érvényesíteni.

Míg az alapelvek fenntartásában és érvényesítésében egyhangúság uralkodott a tagállamok között, a szakpolitikai reformok és a teljesítményalapú rendszerek bevezetése kapcsán több tagállam is jelezte fenntartásait. Különösen a közép-európai tagállamok voltak szkeptikusak az új szempontok bevezetésével kapcsolatban. A vita összességében hatékonyan járult hozzá a következő pénzügyi keretével kapcsolatosan megnyíló vitákban belül a kohéziós politika szempontjainak és érdekeinek tisztázásához.

Noha szorosan nem kötődött a magyar európai uniós elnökség tevékenységéhez, ám annak időszaka alatt látott napvilágot Mario Draghi jelentése az európai versenyképességről. A dokumentumot 2024. szeptember 9-én mutatták be Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnökének társaságában. A tavasszal publikált Letta-jelentéssel szemben Mario Draghi sokkal inkább a külső, világgazdasági tényezőkkel, illetve a belső uniós intézményi kérdésekkel foglalkozott, és az uniós szakpolitikák közül alapvetően csak az innovációs politika és a vállalkozások támogatásának szerepét emelte ki.

A területi és szociális kohézió versenyképességben játszott szerepének háttérbe szorulása következtében a Draghi-jelentés a magyar európai uniós elnökség kohéziós politikai napirendjében változást nem eredményezett, dacára annak, hogy napokkal a szeptemberi informális tanácsülés után mutatták be. Ha a kohéziós politikában nem is, más területen ugyanakkor nagymértékben segítette a dokumentum a magyar elnökséget.

Az Európai Tanács november 8-ai Budapesten megtartott informális ülése ugyanis elfogadta a *Budapesti nyilatkozat az új európai versenyképességi megállapodásról* című dokumentumot,¹² amely a magyar európai uniós elnökség legnagyobb sikerét jelenti. A dokumentum a Letta-jelentés mellett a Mario Draghi által készített dokumentumot is olyan alapvető előkészítő anyagként jeleníti meg, amely a tagállami állam- és kormányfők számára iránymutató a jövőre nézve.

A MAGYAR ELNÖKSÉG KOHÉZIÓS POLITIKAI EREDMÉNYEI

Amint a fenti áttekintésből is látható, a bonyolult külső és belső körülmények, valamint a nehéz kezdet és a bizalmatlanság ellenére a magyar elnökség hagyományosnak mondhatóan jól teljesített. Hagományosnak mondhatóan, hiszen a 2011-es magyar elnökség teljesítménye is osztatlan elismerésnek örvendett a tagállamok és az uniós intézmények vezetői között akkoriban. Ami akkor tűnhetett az első elnökség lelkesedéséből kitűnően megoldott feladatnak, az a második elnökségi időszakban már egyértelműen megmutatta: a magyar közigazgatási és szakpolitikai szakembergárda a legmagasabb szinten tudja megoldani az elnökséggel járó, időnként nagyon bonyolult feladatokat is.

Nemcsak általában az európai uniós elnökségi teljesítményre, de szűkebben a kohéziós politika terén elért eredményekre is igaz ez a megállapítás. Annak ellenére, hogy az intézményi megújulás, valamint a szabadságotól való féltés miatt az amúgy féléves

¹² Európai Tanács 2024.

elnökségi időszak ténylegesen körülbelül három és fél hónapból állt, a rendelkezésre álló sokkal kevesebb idő alatt is számos olyan eredményt ért el 2024 második felében az Európai Unió, amely a jövőben meghatározó lehet az integráció szempontjából.

Kétségtelenül a legfontosabb, az elnökségi időszak alatt elfogadott dokumentum a *Budapesti nyilatkozat*, amely alapul szolgált az Európai Bizottság által 2025 februárjában elfogadott úgynevezett *Versenyképességi irányítú* című stratégiai dokumentumhoz.¹³ A *Budapesti nyilatkozat* ezzel az európai integráció jövőjét középtávon is meghatározó dokumentumok közé került be.

Szakpolitikai szinten fontos eredménynek tekinthető a kohéziós politika demográfiai válságok kezelésében játszott szerepéről szóló tanácsi következtetés elfogadása. A tanácsi következtetés szövege – a magyar uniós elnökségi céloknak megfelelően – felhívta a tagállamok és az uniós intézmények figyelmét a demográfiai kihívások kezelésének fontosságára, valamint megnyitotta a kohéziós politika előtt a lehetőséget a beavatkozásra és hozzájárulásra a kihívások kezelésében.

A tanácsi következtetés mellett a magyar elnökség szakemberei fontos szerepet játszottak két jogszabálytervezet elfogadásában is. Az egyik egy akkor már hatéves múltra visszatekintő tervezet – az úgynevezett FCBS/BRIDGEforEU – révbe juttatása volt, amely a határokon átnyúló megoldások elősegítéséről szóló rendeletre vonatkozó javaslat. A jogszabály a rendes döntéshozatali eljárás keretében a tervezettel kapcsolatos tagállami aggályok miatt meglehetősen nehezen jutott előre a megelőző években. A magyar elnökség azonban kezelte az ellenvetéseket, és kétfordulós trilógus eredményeként végül december 16-án megállapodást ért el,¹⁴ amely alapján a Coreper december 20-i ülésén a tagállamok hivatalosan is elfogadták a jogszabályt.¹⁵

A másik jogszabály alapját a Bizottság október 21-i tervezete jelentette, amely módosítási javaslatokat tartalmazott a 2021–2027 közötti kohéziós forrásokra, valamint a 2014–2020-as vidékfejlesztési forrásokra vonatkozóan, amelyekkel a természeti csapások által sújtott régióknak adandó segítségnyújtás hatékonyabbá tételét célozta. A RESTORE néven futó javaslatcsomag kohéziós munkacsoportbeli tárgyalását és a szükséges kompromisszumok kialakítását a magyar elnökség szakemberei nagyon hatékonyan irányították. Ennek köszönhetően a Tanács – az Európai Parlament jóváhagyásának beszerzését követően – december 18-án rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadta a módosításokat.¹⁶

¹³ Európai Bizottság 2025.

¹⁴ European Parliament 2024.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2025. május 7-i 2025/925 (EU) rendelete a határokon átnyúló megoldások elősegítéséről (BRIDGEforEU).

¹⁶ Az Európai Unió Tanácsa 2024b.

ÖSSZEGZÉS

A fentiek alapján általánosságban azt mondhatjuk, hogy a magyar európai uniós elnökség az általános elvárásoknak megfelelően – és néhány szkeptikus hang elenére – kitűnő teljesítményt nyújtott. Rendkívül nehéz nemzetközi és európai belpolitikai körülmények között, az európai integráció egy amúgy is nehéz időszakában nyújtott stabil, kiszámítható és rendkívül jó minőségű szakmai munkát, szolgálva az Európai Unió egészének érdekeit.

A kohéziós politika kitüntetett szerepet kapott a magyar elnökségen belül. Egyike volt az elnökségi prioritásoknak, és kezdettől fogva fontos szerepet szántak az elnökségi program tervezői a kohéziós politika más területeken játszott szerepének is. Így kerülhetett a figyelem középpontjába a kohéziós politikának az Európai Unió versenyképességi problémái vagy éppen a demográfiai kihívások megválaszolásában játszott szerepe. Az elnökségi események napirendjén szereplő kohéziós pontok népszerűsége, a viták élénksége és konstruktivitása, valamint az elfogadott szakpolitikai dokumentumok minősége azt bizonyítja, hogy a magyar elnökség sikerrel tudott hozzájárulni a 2027 utáni időszak költségvetési és kohéziós politikai vitáinak lefolytatásához, a magyar, valamint a közép-európai szempontok vitában való megjelenítéséhez.

Az érv, miszerint a kohéziós politika immáron nem csupán a társadalmi és területi különbségek csökkentésének szakpolitikája, hanem egyben a versenyképesség, a belső piac és a társadalmak erősítésének is egyik fontos tényezője, ma már közhelynek tekinthető az uniós döntéshozók körében. Ennek a szakpolitika jövőjét is erősítő meggyőződésnek az elterjesztésében a magyar elnökség hozzájárulása alapvető fontosságú volt, és ez talán az elnökségi félév legfontosabb szakpolitikai eredménye.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az Európai Parlament és a Tanács 2025. május 7-i 2025/925 (EU) rendelete a határokon átnyúló megoldások elősegítéséről (BRIDGEforEU). Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500925
- Az Európai Unió Tanácsa (2024a): *Ministers Responsible for Cohesion Policy Met in Mons*. Online: <https://www.pressclub.be/press-releases/ministers-responsible-for-cohesion-policy-met-in-mons/>
- Az Európai Unió Tanácsa (2024b): *A Tanács végső jóváhagyást adott a természeti katasztrófák által sújtott tagállamok támogatását célzó intézkedéscsomagra*. Sajtóközlemény. 2024. december 18. Online: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/12/18/council-gives-final-green-light-to-package-of-measures-to-assist-member-states-affected-by-natural-disasters/>

- Az Európai Unió Tanácsa (2024c): *General Affairs Council, 18 June 2024*. Online: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/gac/2024/06/18/>
- Európai Bizottság (2024a): *Ninth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/reports/cohesion9/9CR_Report_FINAL.pdf
- Európai Bizottság (2024b): *The Future of European Competitiveness. Report by Mario Draghi*. Online: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en
- Európai Bizottság (2025): *Versenyképességi iránytű*. Online: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/competitiveness-compass_hu
- Európai Tanács (2024): *Budapesti nyilatkozat az új európai versenyképességi megállapodásról*. Sajtóközlemény, 2024. november 8. Online: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/>
- European Parliament (2024): *Provisional Agreement on BRIDGEforEU, a New Tool to Empower EU Border Regions*. Press Release, 2024. december 16. Online: https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2024/12/press_release/20241216IPR25998/20241216IPR25998_en.pdf
- LETTA, Enrico (2024): *Much More than a Market. Speed, Security, Solidarity*. Online: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>
- Magyar elnökség (2024): *Az Európai Unió Tanácsa 2024. második félévi magyar elnökségének programja*. Online: <https://hungarian-presidency.consilium.europa.eu/media/1z7b2e2b/2024-masodik-feleli-magyar-elnokseg-programja.pdf>
- Signing of the Joint Declaration on the Future of the Cohesion Policy Beyond 2027 by Ministers Responsible for Cohesion in Prague* (2024). Online: <https://www.gov.si/en/news/2024-05-14-signing-of-the-joint-declaration-on-the-future-of-cohesion-policy-beyond-2027-by-ministers-responsible-for-cohesion-in-prague/>